

בסיעתא דטימיא

שיעור שבועי

הגאון הגדול

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת תרומה | 599

כ"ט בשיבט תשפ"ג

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171004

www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון

בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.
מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקיימים מיד כוכבית * סולמית #
ואחריו את מספר השיעור 34495037 ולסיום סולמית #

פרשת תרומה תשפ"ג

שיעור הגר"י זילברשטיין שליט"א ב"בית הכנסת המרכזי רמת אלחנן"

לע"נ שמעון ב"ר שאול לוסטיג ז"ל
לע"נ שמואל ב"ר משה גודלסקי ז"ל
לע"נ אברהם יצחק ב"ר אליעזר מנחם ושרה שפס ז"ל

או שמא את החליפה החדשה, שאמנם קצרה, אך נאה ומהודרת?

תשובה:

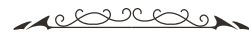
השיב על כך התורה לשמה [סימן צ"ט] כדלהלן: "אותה חליפה שהיא כמידתו, היא יותר משובחת ומובחרת לכבוד שבת, אף על פי שהיא ישנה, יען כי בגד קצר, הוא גרוע הרבה, ואף על פי שהוא חדש ונאה. ומניין הראיה לכך? מהדין הנפסק ברמב"ם לגבי בגדי כהונה [פ"ח מכלי המקדש ה"ד]: "בגדי כהונה מצוותן שיהיו חדשים נאין ומשולשלין, כדרך בגדי הגדולים, שנאמר 'לכבוד ולתפארת'. היו ארוכים יתר על מידתו, או קצרים פחות ממידתו עבודתו פסולה. היו משוחקין... עבודתו כשרה". ופירוש 'משוחקין', ישנים. הרי לפנינו שבגדים קצרים גרועים יותר מישנים, כי בישנים עבודתו כשרה בדיעבד ובקצרים פסולה. מכאן נשמע לנידון שאלתנו, שיש ללבוש לכבוד שבת קודש את אותה חליפה ישנה שהיא כמידת האיש, ולא את הקצרה, כי זה שהוא כמידתו נחשב מכובד יותר."

יש להעיר על דברי קודשו, שהנה ביאר הרמב"ן [בסה"מ מ"ל"ת קס"ד] שטעם הפסול בבגדים שקצרים ממידתו הוא, שמאחר ואין כל גופו לבוש בהם, הרי הוא כ'מחוסר בגדים'. וממילא נוכל לומר שבנוגע לבגדי שבת (שאין בהם את החיסרון של מחוסר בגדים), יתכן שבגד קצר מהודר ונאה, טוב יותר מישן כמידתו.

אולם, יעוין במנחת חינוך [מצוה ק"נ] שכתב: "מלשון הרמב"ם שהתחיל 'בגדי כהונה מצוותן שיהיו נאים וכו' שנאמר 'לכבוד ולתפארת'... היו ארוכים יתר ממידתן או מקורעין, עבודתו פסולה', משמע, שפסולים מטעם זה שאינם נאים, אבל לא מחמת חסר בגדים או יתיר בגדים". ואם

חודש טוב לכל חבריי היקרים. משנכנס אדר מרבים בשמחה. הקב"ה ישמח את כל עם ישראל, שנשמע בביתנו ובכל עם ישראל, קול ששון וקול שמחה.

נאמר בתורה [שמות כ"ח ב']: "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". הדברים נוהגים גם לזמן הזה, למרות שאין לנו את בית מקדשנו ותפארתנו. הכיצד?

לבישת חליפה מהודרת אך קצרה, או חליפה ישנה כמידתו

טיאלה:

מעשה ביהודי עני ואביון, שהייתה לו חליפה אחת בלבד לשבת קודש, אותה לבש במשך שנים רבות, וכבר התיישנה מאוד. ביום מן הימים, פותח האיש את דלת ביתו, ומגלה לפניו חבילה, שנשלחה אליו מאת קרובו העשיר שדר בחו"ל. פְתָחָהּ ו - אור בעיניים, בחבילה הונחה חליפה מהודרת, מבד יוקרתי ומשובח, 'לכבוד שבת קודש'. האיש מדד את החליפה, והתברר שהיא אינה תואמת בדיוק למידתו, אלא קטנה מעט, המכנסיים מוגבהים מעט מעל הנעליים, והשרוולים אינם מגיעים לקצה היד. אמנם רוב העולם אינם לובשים חליפה ומכנסיים באופן כזה, שאינו תואם בדיוק למידתם, אך ניתן למצוא מקצת בני אדם שכן לובשים זאת. כעת מסתפק האיש; איזו חליפה עדיף שאלבש בשבת, את החליפה הישנה, שהיא כמידתו ממש,

לברכה בבגדיכם, תצאו מכאן עם צ'ק על סך 6,000 דולרים לטובת הישיבה".

הבחורים, שבאו מתוך כוונה טהורה לסייע לרבים, נענו לדרישה המוזרה, וקפצו אל תוך הברכה בבגדיהם. למותר לציין, שיצאו מבית העשיר כשהם רטובים עד לשד עצמותיהם, אבל שמחו בלבם למראה הצ'ק הגדול בן 6,000 הדולרים שהתכוונו למסור לרבים הנערץ.

בלב פועם הגיעו אל ראש הישיבה ומסרו לו את הצ'ק. רבי אליהו שוויי זצ"ל הופתע, ושאל את תלמידיו המסורים כיצד הצליחו להשיג סכום כה גדול. הבחורים לא הסתירו את האירוע שהיה בבית הגביר ואת דרישתו מהם לקפוץ לברכה בבגדיהם. מששמע ראש ישיבת פילדלפיה את הדברים, השתנה מראה פניו; נראה היה שהוא כועס מאד. הוא נטל את הצ'ק וקרעו לגזרים. לנוכח התמיהה שפשטה על פני בחורי החמד, הסביר: "בשום אופן לא אקח כסף שהגיע בצורה שכזו. ישיבה אי אפשר לבנות על ידי ביזוי תלמידי חכמים!"

המעשה אכן אצילי ומאלף, אך בעקבותיו התעוררה גם שאלה הלכתית מעניינת: הנה הלכה בידינו, שהאומר שייתן לצדקה סכום מסוים, אמירתו חשובה כנדר, ואינו יכול לחזור בו [שו"ע יו"ד סי' רנ"ח סי"ב]. ומשכך, יש לשאול, הרי העשיר נדר ליתן צדקה, ואם כן, איך ניתן לקרוע את הצ'ק שלו ולהותיר אותו חייב בקיום נדר הצדקה שלו?

תשובה

כל אדם שתורם עבור ישיבה, תורם על דעת העומד בראשה, ראש הישיבה (ובחורי הישיבה אינם אלא 'משולחים' מטעמו), ולפיכך, אם מקבל הצדקה, ראש הישיבה, החליט שאינו חפץ בתרומה, הרי שהנודב אינו חייב בנדרו. כמו שמצינו בט"ז [יו"ד סי' ר"ג סק"ה], וב'בית הלל' [יו"ד סי' רמ"ח סקל"א, בהגהת בנן], שהמתחייב צדקה לעני, והעני אינו רוצה לקבלה, פטור המתנדב מנדרו ואינו חייב בנתינת הצדקה. ולכן גם בענייננו נאמר - התורם לישיבה, נדר על דעת העומד בראשה, וממילא כאשר ראש הישיבה מואס בתרומה זו ואינו מוכן לקבלה, הרי שלא רובץ על התורם שום חיוב לקיים את נדרו.

כן, לאור דברי הרמב"ם, אכן ניתן ללמוד שיש יותר כבוד ותפארת בבגד ישן כמידתו.

גם ברמב"ן על התורה [שמות כ"ח ב']: "לכבוד ולתפארת, שיהיה מכובד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים כמו שאמר הכתוב: "כחתן יכהן פאר", כי אלה הבגדים, לבושי מלכות הם, בדמותם של המלכים בזמן התורה". הרי שהרמב"ן בדבריו אלה סובר כדעת הרמב"ם.

במה דברים אמורים, באופן שלובש חליפה ישנה זו אך ורק בשבתות, אך אם לובשה גם בימות החול, אזי יש להעדיף ללבוש בשבת את החליפה החדשה, שהרי דרשו חז"ל [שבת דף קי"ג.ג.] על הפסוק 'וכבדתו מעשות דרכיך' [ישעיהו נ"ח], "וכבדתו" - שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, (והמשנ"ב [סימן רס"ב סק"ה]) הביא בשם האר"י, שטוב שלא ילבש בשבת מכל מה שלבש בחול, אפילו חלוק, ואם יהיה האיש לבוש בשבת, בדיוק כפי שלבוש בחול, קיים חשש שחלילה יבוא לשכוח את השבת הקדושה, ולכן יעדיף ללבוש את החליפה החדשה.

לסיכום: יש להעדיף ללבוש בשבת קודש את החליפה הישנה שהיא כמידתו. אולם אם לובשה גם בימות החול, ילבש בשבת את החליפה החדשה על אף שאינה תואמת בדיוק למידתו.

תרומה בזיה

טיאלה:

תלמידים מצוינים משיבת פילדלפיה שבארצות הברית, שבראשה עמד הגאון רבי אליהו שוויי זצ"ל, ביקשו פעם לעשות נחת-רוח לרבים הנערץ ביום הפורים. הם ידעו, שהישיבה נתונה במצוקה כלכלית, והחליטו לגייס תרומות לקופת הישיבה, מה עשו? הם ניגשו לאחד היהודים העשירים בפילדלפיה, שטחו לפניו את מצוקתה של הישיבה, וביקשו ממנו לתרום להחזקת עמלי התורה. הגביר שמע את הדברים והסכים, אבל אמר, שיעשה זאת בתנאי אחד; באווירה של יום הפורים, הוא החליט 'לעשות עימם צחוק' ואמר להם כך: "אני מוכן לתרום אלף דולרים עבור כל בחור שיקפוץ בבגדיו אל... בריכת השחייה הפרטית שלי הנמצאת בחצר! אתם ששה בחורים, אם תעשו זאת כולכם, ותקפצו

ימשכו בעלי בתים ידיהן ממנו להקיפו באמנה ובאשראי". לכאורה משמע, שמותר לאדם לקחת פרה, כדי שייראה עשיר וחשוב, אף שגונב דעתו של אדם אחר. ונראה לחלק, שהתם בפרה, היה למלווה לאסיק אדעתו, שאפשר לשאול או להשכיר פרה, ולכן אין בזה גניבת דעת, אבל הכא, כיוון שלא היה לו לאסיק אדעתו, יש בזה משום גניבת דעת. מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר: אם אותו תורם לא נותן מעשר כספים, הרי בי"ד יכולים לכופו לתת מעשר, ואם כן - אף על פי שמנהל המוסד לא נהג כשורה, בכל זאת יש להסתכל על כך ככפיה לצדקה, ולכן לא צריך להשיב לו את התרומה. (ואף אם כבר נתן את הצדקה המוטלת עליו, אולי לא צריך להשיב גם כי מן הסתם בדיעבד התורם מוחל, אף על פי שהמנהל פיתה אותו בגניבת דעת).

האם לקבל מיליון שקל מרוצח כדי להקל על עונשיו

טיאלה :

רוצח שהרג נפש, ותפסו אותו והוא במאסר, הרוצח שלח את העורך דין שלו לאבי הנרצח וביקש ממנו שיקבל כופר בסכום מליון שקל כדי שבשעת המשפט לא יעורר מהומות, כי אם ישתוק, השופט יטיל עליו שנים של מאסר, אבל כשאבי הנרצח יצעק ויבכה, יחמיר השופט על הרוצח, ויטיל עליו מספר נוסף של שנות מאסר, שואל אבי הנרצח האם יקבל את הכסף ויעשה כדבר הרוצח, או שמא לא יקבל ויבא ויצעק ויבכה כדי להחמיר בעונשו של הרוצח?

תשובה :

בשו"ת צמח צדק הקדמון [סימן קי"א הו"ד בפתחי תשובה חו"מ סימן תכ"ו סק"א], כתב שגם בזמן הזה יש מצוה על גואל הדם לנקום ברוצח ולהעמידו למשפט, ובי"ד כופין אותו על כך, וגם צריך להוציא ממון כדי לקיים מצוה, ויעוין בחשוקי חמד על מסכת סנהדרין דף מה ע"ב מש"כ בזה במעשה שהיה בתימן בנכרי שירה ביהודי למות, ובית המשפט שם פסק, או שאבי הנרצח שהוא גואל הדם, יקח כופר תמורת הנפש, או שימצה את הדין עם הרוצח וימיתו אותו. וכתבנו על פי דברי הצמח צדק

בנוסף ייתכן לטעון, שאין ממש בנדרו של העשיר, וזאת משום שראש הישיבה, שהיה אחד מגדולי הדור, סבר, שאין מצוה בנתינה זו, אלא להיפך, היא פגומה בגלל שקיומה תלוי בביזוי ובהשפלת התלמידים (ובכזה כסף אי אפשר לבנות תורה), לכן אין ממש בהתחייבות שכזו, כי כל כולה בזיון התורה, ואין כאן נדר ל'מצוה'. אמנם, אם העשיר רוצה שיתכפר לו העוון החמור של ביזוי כבוד התורה - כדאי לו לתרום כעת מחדש (עם כוונה רצויה) לישיבה הקדושה את מלוא הסכום שנתן בפעם הקודמת, ואולי אף יותר מזה. והוא רחום יכפר עוון...

מינהל מוסד הציג לפני תורם המחאה, שיקבל מאדם גדול בתרומה, והוא שיקר !!

טיאלה :

מנהל מוסד נסע לחו"ל לאסוף תרומות, ומאחר שהמוסד לא מוכר, עשה דבר עורמה: הוא ניגש לאדם גדול, אב"ד המפורסם ביושרו, ואמר לו: "יש לי בכיסי עשרת אלפים דולר, ואני חושש להסתובב עימם ברחובות, אי לכך, באתי בבקשה: אני אתן לכם את הכסף המזומן, ואתם תתנו לי המחאה פרטית שלכם על שם המוסד, כך שאפילו אם ההמחאה תיגנב, לא יוכל הגנב להשתמש בהמחאה זו". האדם הגדול ניאות למלא את הבקשה, קיבל את הכסף, וכתב המחאה על שם המוסד. המנהל פנה לתורמים וסיפר בשבח מוסדותיו, ובתוך הדברים הניח על השולחן של אחד הנדיבים את ההמחאה של אותו אדם גדול בלי שיאמר דבר; המנהל קיבל מתנה הגונה, כי התורם חשב, שאם האב"ד תרם למוסד סכום כה גדול שמע מינה שהמוסד חשוב. התורם לא ידע שהאב"ד לא תרם, אלא החליף את הכסף המזומן שקיבל - בהמחאה, ועתה הרהר המנהל במעשיו, ושאל, אם הוא חייב להשיב לתורם את תרומתו, שניתנה מתוך גניבת דעת ?

תשובה :

נאמר במסכת בבא מציעא [צ"ו.]: "שְׁאֵלָה לְרֹאוֹת בֵּה מֵהוּ. מִמוֹנָא בְּעֵינָן וְהַאיכָא, או דילמא ממונא דאית ליה הנאה מיניה בעינן, וליכא". ופרש"י : "לְרֹאוֹת - שִׁיחַ נִרְאָה עֲשִׂיר חֲשׁוֹב, וְלֹא

שקל יתאפשר לקנות להם דירות ולשקם אותן, האם גם אז מצוה לא לקבל את הממון, כי יש מקום לומר דמאחר ששיקום היתומים הוא חלק מהתשובה של הרוצח כמבואר בנודע ביהודה לכן ראוי לקבל את המעות.

השיב הגר"ח קניבסקי שליט"א, החובה שלנו היא לעשות מה שצונו הבורא לנקום ברוצח ולהעמידו למשפט ולהחמיר עליו כמו שכתבה התורה [במדבר ל"ה ל"ג], "ולא תחניפו את הארץ... ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו", והדאגה ליתומות היא מתפקידו של אבי יתומים הקדוש ברוך הוא.

שאסור לוותר וחייבים להמית את הרוצח ולא לקבל כופר.

ונראה שגם בענייננו כך, אף על פי שאיסור נטילת שוחד נאמר בבי"ד שלא ייקחו שוחד כדי להמיר את עונש המיתה כמו שנאמר [במדבר ל"ה ל"א] 'ולא תיקחו כפר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות', ובענייננו הרי אין עונש מות כי אין לנו סנהדרין וגם לא הייתה התראה, בכל זאת כיון שנאמר גם ולא תיקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ, עד מות הכהן, מסתבר שגם לבטל או להקטין את המאסר גם הוא בכלל כך, וצ"ע. ועדיין יש לעיין אם הנרצח השאיר שתי בנות יתומות ועל ידי המיליון

להזכירכם, השיעור הבא יתקיים בעז"ה ביום ב', ו' באדר תשפ"ג, בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן בשעה 20:00. תפילת ערבית בשעה 19:45.

ייטיר בוח גדול למערכת קול הלשון ולראשייה, על העברת השיעור באיכות מופלאה.

ניתן להאזין לשיעור בשידור חי מקול הלשון במס' טל' 03-6171004

